VARIATIE

Het gaat bij ruimtelijk-akoestische variatie niet alleen om kwaliteiten zoals saai tegenover boeiend maar ook om het tegemoetkomen aan verschillende of wisselende behoeftes. Sommige mensen houden van reuring, andere meer van rust. Bovendien zullen de behoeftes per individu verschillen van moment tot moment en van plaats tot plaats. Hier kan het ruimtelijk ontwerp op inspelen: hoe meer verschillende geluidsplekken (Cusack 2017: 5) per vierkante kilometer, des te meer wordt voldaan aan uiteenlopende auditieve wensen.

De architecten Peymen en Jellema spreken over heterotopieën, het aanbrengen van verschillende klankruimtes, het vergroten van de auditieve diversiteit (Peymen en Jellema 2017/2024: 12). De Canadese componist Barry Truax noemt het variatie (Truax 1984: 100) een principe dat aanzet om actief te blijven luisteren en dus informatie op te nemen en bezig te blijven met de omgeving. Variatie is wat anders dan complexiteit wat in deze context eerder duidt op ongeordende en een teveel aan informatie. Variatie kent daarom ook coherentie of regelmaat en transparantie: de plek is auditief begrijpelijk en luisteren helpt om in of door die plek te kunnen navigeren. Variatie, coherentie en transparantie – deze principes gelden voor zowel levendige als rustige plekken (Ruiz Arana 2024: 161-176).

Auditieve variatie leidt tot meer aandacht en daarmee tot verbondenheid met een plek. Het ontstaat door een ruim aanbod van geluiden die passen bij de identiteit van die plek en de context (coherentie).

Variatie kan komen van natuurlijke geluiden (wind, water, donder), geluiden van dieren, bomen en planten, menselijke geluiden (muziek, lachen, praten, voetstappen) of een combinatie hiervan.

Auditieve variatie is sterk afhankelijk van de aanwezige levende en/of levenloze actoren en de manieren waarop deze met elkaar interacteren. Die interacties leveren geluiden op die iets vertellen over de omgeving waarin we ons bevinden .

Een straat die gekenmerkt wordt door de monotonie van gemotoriseerd verkeer kan transformeren in een meer heterogene geluidsplek wanneer het ontwerp ook sociale interactie en (kinder)spel faciliteert. Het toevoegen van groen leidt tot het geluid van ruisende bomen en gekwetter van vogels. (39)

Ruimtelijke variatie kan worden gecreëerd door afscherming (zie ook: Afscherming) en door het auditief ontwerpen van grensovergangen tussen plekken zoals poorten en doorgangen (zie ook: Grenzen in de geluidsomgeving).

Variatie kan ook temporeel zijn – het klinkt dan niet de hele tijd hetzelfde. Denk bijvoorbeeld aan auditieve verschillen overdag of 's nachts, of gebonden aan seizoenen (de stilte van de sneeuw versus meer activiteit bij mooi weer in de zomer).

Variatie kan ook het effect zijn van een plotse verandering in de eigenschappen van een geluid, van de omgeving, of van de positie die een luisteraar inneemt. Dit wordt het cut-out effect genoemd en kan zowel positief (verrassend) als negatief (verstorend) zijn (Augoyard en Torgue 2006: 29-31).

Een auditief heterogene omgeving kan ontstaan wanneer wonen, werken en recreëren op een coherente manier samenkomen in een gebied; hierdoor kan bijvoorbeeld het monotone geluid van gemotoriseerd verkeer minder prominent worden.

Een winkel(wandel)straat met cafés en restaurants bepaalt vaak de aantrekkingskracht van een stedelijke omgeving. Die aantrekkingskracht kan nog worden versterkt door reuring af te wisselen met rust, bijvoorbeeld een luwteplek (een park, een hofje, een stille straat).

Een aparte vorm van variatie ontstaat wanneer een geluid wel te horen maar haar bron niet te zien is; dit nodigt uit tot de verdere verkenning van een plek (Ruiz Arana 2024: 180). In organisch gegroeide steden met een grillig stratenplan is deze variatie vaak veelvuldig aanwezig, wat kan verklaren waarom mensen dit soort steden zo aangenaam vinden. In een stad met een orthogonaal stratenpatroon is dit soort variatie veel minder aanwezig. (zie ook: Co-creatie)

Bron van deze tekst:
https://inspiratiegidsgeluid.nl/deel6-geluid-en-variatie.html
U kunt ook deze QR scannen